

GÜRCÜSTAN NAMİNƏ PARTİYASININ
DEPUTATLARININ MANDATINA XİTAM VERİLİB

Gürcüstan parlamentində keçirilən növbədənənar sessiyanın plenar iclasında Gürcüstan Naminə Partiyasının 12 üzvünün deputat mandatına vaxtından əvvəl xitam verilməsi məsələsi dəstəklənib. Bu barədə məlumatı parlamentin Prosedur Məsələləri Komitəsi yayıb.

Qeyd olunub ki, Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2024-cü il parlament seçkiləri ilə bağlı yekun protokoluna əsasən, seçki baryerini keçmiş partiyalar sırasında yer alan Gürcüstan Naminə Partiyası parlamentdə 12 mandat əldə edib, lakin deputatlar bu yerlərdən istifadə etməyiblər.

Komitənin açıqlamasına görə, adıçəkilən partiyanın nümayəndələri yaz sessiyası çərçivəsində keçirilmiş bütün 26 iclasda iştirak etməyiblər və bu, əsassız səbəb kimi qiymətləndirilib.

Gürcüstan parlamentinin reqlamentinə əsasən, əgər bir deputat növbəti sessiyanın iclaslarının yarısından çoxunu üzrsüz səbəbdən buraxarsa, onun səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi məsələsi gündəmə gətirilə bilər.

Bununla əlaqədar parlamentdə hər 12 deputat üzrə fərdi qayda-da səsvermə keçirilib və nəticədə onların hamısının deputat səlahiyyətlərinə xitam verilməsi qərara alınıb.

PREZİDENT HƏBSDƏ OLAN MÜXALİFƏT
PARTİYALARININ LİDERLƏNİRƏ MÜRACİƏT EDİB

Gürcüstan Prezidenti Mixeil Kavelaşvili hazırda həbsdə olan müxalifət partiyalarının liderlərinə müraciət edib. Prezident bununla əlaqədar bəyanat yayıb.

Bəyanatda deyilir ki, həbsdə olan siyasətçilər əfv olunmaları və oktyabrın 4-də keçiriləcək bələdiyyə seçkilərində iştirak edəcəklərini bəyan etsələr, onların barəsində amnistiya aktı imzalayacaq.

“Oktyabrın 4-də Gürcüstanda 64 bələdiyyə üzrə mer və yerli idarəetmə orqanlarının üzvləri seçiləcək. Seçkilərdə Gürcüstan qanunvericiliyinə görə qeydiyyatdan keçmiş və seçkilərdə iştirak etmək istədiklərini bildirən bütün siyasi partiyaların iştirakı önəmlidir. Bütün siyasi partiyaların seçki kampaniyalarını aparmaları üçün imkanlar olmalıdır”, – Prezidentin bəyanatında deyilir.

Qeyd edək ki, iyunun 23-dən bu günədək Gürcüstanın aparıcı müxalifət partiya və birliklərinin liderləri 7 və 8 ay müddətinə azadlıqdan məhrum ediliblər.

MAKA BOÇORIŞVİLİ: AZƏRBAYCAN, TÜRKİYƏ VƏ GÜRCÜSTAN
REGIONUN İNKİŞAFINDA MÜHÜM ROL OYNAYIR

Regionun tranzit potensialının inkişafında Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan mühüm rol oynayırlar. Bu üç strateji tərəfdaş ölkələr olmadan regionun tranzit potensialından danışmağa dəyməz. Bunu Gürcüstanın xarici işlər naziri Maka Boçorişvili “Dubrovnik 2025” Forumunda panel müzakirədə çıxışı zamanı deyib.

Onun sözlərinə görə, üç ölkə energetika və nəqliyyat sahələrində çox mühüm layihələr həyata keçirirlər. Bu bir daha sübut edir ki, ölkələrimiz arasında mükəmməl əməkdaşlıq və strateji tərəfdaşlıq mövcuddur.

“Əməkdaşlığımız bununla məhdudlaşmır. Bizim böyük potensialımız var, Mərkəzi Asiya və Şərq ölkələri ilə birgə yalnız Avropa üçün deyil, regionun özü üçün də çox vacib olan Orta Dəhlizin təşviqi üzərində iş aparırıq. Düşünürəm ki, digər tərəfdaş ölkələr bu işdə bizi dəstəkləməlidirlər”, – deyər Gürcüstan XİN rəhbəri bildirib.

AVROPA PARLAMENTİ GÜRCÜSTANLA
BAĞLI SƏRT QƏTNAMƏ QƏBUL EDİB

Avropa Parlamenti iyunun 9-da Gürcüstanla bağlı sət məzmunlu qətnamə qəbul edib.

Avropa parlamentinin 490 deputatı qətnamənin lehinə, 147 deputatı isə əleyhinə səs verib.

Qətnamədə ölkədəki demokratik gerilmə, siyasi təzyiqlər və insan hüquqlarının pozulması ilə bağlı ciddi narahatlıqlar əksini tapıb.

Sənəddə qeyd olunub ki, “Gürcü Arzusu” partiyası Gürcüstanın namizəd ölkə kimi Avropa integrasiyasında irəliləməsi üçün yaranmış tarixi fürsəti boşa verib. Avropa Parlamenti bildirib ki, 2024-cü ilin oktyabrında keçirilmiş saxtalaşdırılmış parlament seçkiləri Gürcüstanda avtoritar rejimə doğru dönüş nöqtəsi olub.

Qətnamədə həmçinin “Gürcü Arzusu”nun qurduğu “özünü elan etmiş hakimiyyət” tanınmır və Gürcüstan bu rejim tərəfindən ələ keçirilmiş dövlət hesab olunur. Parlament Bidzina İvanişviliyə, onun ailəsinə və şirkətlərinə qarşı fərdi sanksiyaların tətbiqini və maliyyə aktivlərinin dondurulmasını tələb edib.

Sənəddə Avropa Parlamenti gürcü xalqına həmrəyliyini bir daha ifadə edib və onların Avropa və Avro-Atlantik integrasiya arzularına sarsılmaz dəstəyini bildirib.

YOLSUZLUQ

Azər MUSAOĞLU
azermusaoghlu@gmail.com

Bizim bu Qardabani-Rustavi yolunun yol-yolağası açılmaq bilmir ki, bilmir. Yol ilə gedən yorulmaz deyiblər, vallah, biz yorulduq. Yola çıxan yolda qalmaz deyiblər, vallah, biz yolda qaldıq. Hətta köndüldən könülə yol var deyiblər, vallah, Qardabanidən Rustaviyə düz yol olmadı ki, olmadı.

Üzü Rustaviyə, Tbilisiyə yola çıxandan bu yol bizə yol olmadı, çuxur oldu, xəndək oldu, gölməçə oldu, palçıq oldu, çınqıl oldu, toz oldu...

Ölkənin ikinci prezidenti Eduard Şevardnadzenin yolsuz dövründə Qardabanidən Rustaviyə iyirmi dəqiqəlik bu yolu düz iki saata gedirdin. Bu yol o qədər bərabad idi ki, maşın Rustaviyə çatana kimi xarab olurdu, palçıqın, gölməçənin ortasında qalırdı. Bir də baxırdın təkər çıxıb çuxurda qalıb. O qədər enişli-yoxuşlu idi ki, silkələnə-silkələnə elə bil at belində gedirdin, içalatın tökülürdü, başını maşının qapısına, pəncərəsinə çırpırdın. Hətta o vaxt belə bir söz gəzirdi ki, hamilə qadınları xəstəxanaya bu yolla aparmaq olmaz. Yol bu qədər bərabad idi yəni. Bütün bunlar qardabanililərin yaxşı yadındadır.

Qızılgül inqilabından sonra yollar yavaş-yavaş bərpa edilməyə başladı. İnqilabı bölgələrə, kəndlərə aparmaq üçün yol mütləq lazım idi. Paytaxtı ürəyə, yolları damarlara bənzətsək yersiz olmaz, mənəcə. Bədənin bütün orqanlarına, əzalarına qan çatdırmaq üçün damarların qaydasında olması vacib olduğu kimi, paytaxtla maddi, mədəni, sosial, iqtisadi, tarixi, ideoloji bağların olması üçün də yolların olması vacibdir.

Görünür “yağlı YEMƏKlərin” təsirindən bu damarlar (yollar) xolesterin çoxluğundan tıxandı, tez sıradan çıxdı, hər gələn bir yamaq vurdu, yama-yamaya yolu yola verdilər.

Nəhayət, sözügedən yolu tam təmir etməyə başladılar, yamaqlı asfaltı qazıyıb yerinə yenisini, əvvəlkindən qalınını tökdülər, altını sementlədilər, qırladılar, səkiləri yenilədilər. Çox gözəl! Əvvəl hamı sevindi, xüsusən də maşını olanlar, Rustaviyə, Tbilisiyə yolu tez-tez düşənlər. Amma bu sevinc çox sürmədi, toz olub, palçıq olub, gölməçə olub, çınqıl olub, tıxac olub yayı-qışı sürücülərin də, sənişinlərin də burnundan gəldi təzə yol. Maşınlar ala-yarımçıq təmir olunan bu yolda xarab oldu, sürücülərin sinirləri pozuldu. Onsuz da bərabad gündə olan ictimai nəqliyyat probleminin üstünə yolsuzluq problemi də gələrək sənişinləri lap çıxılmaz vəziyyətə saldı. Yenə Şevardnadzenin dövründəki kimi qısa məsafə uzun vaxta qət edildi. Əkinçi yağış istər, yolçu quraqlıq deyiblər, yağış yağanda yolçu palçığa batdı, quraqlıq olanda tozdan boğuldu.

İki ilə yaxındır ki, yolun təmiri hələ başa çatmayıb. Gah ortasında yarımçıq iş qalıb, gah ayağında, gah da başında. Yenə yağış yağanda, quraqlıq olanda gah ortasında palçığa, toza batırsan, gah ayağında, gah da başında...

Dinəndə də bəzi ağzıgöyçəklər başlayırlar ki, iş görmürlər vay, görürlər vay. Axı bu görülən işin hay-hayı gedib, elə vay-vayı qalıb. Yol tam hazır deyil, amma artıq bəzi yerlərində çuxurlar əmələ gəlib, bəzi yerləri çöküb. Danışanda ağızlarına çullu dovşan sığmır, elə bil öz ciblərindən xərcləyib yol çəkirlər. Danışana dil vermirlər, yeriyanə yol. Hamı ağzına su alıb susmalıdır.

Ucuz ətin ucuz da şorbası olar. Odey, baxın görün Yaponiyada necə yol çəkirlər. Çörəyi ver çörəkçiyə, birini də artıq ver. Nə xalqın pullarını zay elə, nə maşınını, nə də sinirini. Necə deyərlər: Ya bir yol tap, ya bir yol aç, ya da yoldan çəkil.

GERÇƏKLƏR BƏZƏN ACI OLUR, TOFIQ ƏMİ

Bəzən sözün düzünü deyəndə, qarşımızdakı insan qəbul etmək istəmir. Düşünür ki, bu tənqid ona yönəlib, halbuki məqsədimiz yalnız həqiqəti deməkdir. Bəziləri isə tənqiddə qapalıdır, sanki heç bir səhv etməmiş kimi davranırlar. Yox, qardaş, tənqid sizlik deyil, çünki özünüzlə üzləşməyə hazır deyilsiniz. Gerçəkləri qəbul edə bilmək – bu, həm cəsarət, həm də böyüklük tələb edir. Yaxşı ki, Cəlil kişi bu dövrdə yaşamırdı, yoxsa onu sözlə deyil, daşla susdurardınız. Çünki bizdə sözə sözlə cavab vermək qabiliyyəti yoxdur. Bəzilərimiz reytingimiz düşməsin deyə tənqidi rəyləri də silirik. Deyirsən ki, “Cürcüstan” yox, “Gürcüstan” olmalıdır, başlayır müdafiəyə: “Heç nə olmaz, yavaş-yavaş düzələr”.

Ay qardaşlar, ay bacılar, ay xalalar, ay əmilər, ay dayılar, ay jurnalistlər, on il keçib, “C” ilə “G” fərqi seçə bilməyənlər nə zaman düzələcək? Axı sən... sən bu ölkənin informasiya yayanısan. Səndə səhv olanda, camaat düz olanı hardan öyrənsin? Hələ bu bir yana, bizdə xəbər portallarının “mədəniyyət” bölməsi sanki mollalara həsr olunub. Hansısa mollaın təbriki, ehsan proqramı, ziyarəti mədəniyyət adıyla təqdim olunur. Halbuki bunun nə ədəbiyyatla, nə incəsənətlə heç bir əlaqəsi yoxdur.

Bir video çəkib hansısa məmuru bayağı tərzdə tənqid edirsənsə, bax onda bütün portallar “aya, qoyma” deyər dərhal paylaşsınlar. Amma əgər ortaya gerçək sənət qoyursansa, heç kimin vecinə olmur. Niyə? – Çünki burada sənətə maraq yoxdur. Çünki bizdə sənət anlayışı dəyər olaraq formalaşmayıb. Sənət demiş, bunu da yazmadan keçməyəcəm.

Azərbaycanlıların kompakt yaşadığı şəhərlərdən biri olan Marneulidə qastrol səfərində idik. Şəhərin Mədəniyyət Evində tamaşa göstərdik. Amma təəssüf ki, şəhər sakinlərindən bir nəfər belə gəlməmişdi. Sadəcə kəndlərdən müəllimlərin təşkili ilə gətirilmiş bir neçə şagird və müəllimlər iştirak edirdi. Fərsətdən istifadə edib bir daha təşəkkür edirəm, sənətə dəyər verən dəyərli müəllimlərimizə.

Sonra da soruşanda ki, sən niyə gəlməmişdin? Biri deyir mədəniyyət evini boykot edirəm, o biri deyir bina dövlətidir deyər girmirəm, bəzilərinin məndən xoşu gəlmir, biri deyir teatr-zad nədir, o biri də direktorla münasibətim yoxdur deyir. Axı bu nə absurd yanaşmadır? Tamaşaya gəlmək üçün aktyoru sevməyə, direktorla dost olmağa ehtiyac yoxdur. Bu sənətdir, mədəniyyətdir, şəxsi kaprizlərlə ölçüləcək bir şey deyil!

Bəzən yüngülvari tənqid edəndə bunlara düşmənlər olursan. Məni sevməmələrinin də səbəbi budur. Bir sözlə, nə paylaşsalar, nə yazsalar mütləq müsbət rəy bildirməlisən, yoxsa dərhal düşmənlər elan olunursan.

Məndə də belə olur, bir mövzunu buraxıb dərhal başqa birinə keçirəm. Söhbət tənqiddən gedirdi. Deməli, hər hansı bir problemi gündəmə gətirirsən, tənqid edirsən, dərhal başlayırlar səni hədəfə almağa. Bəzi feyk profillər və ya siyasi fanatlar səni susdurmağa çalışırlar. Əzizlərim, bu qədər də fanatlıq olmaz axı. Ümumiyyətlə, insan niyə hansısa sistemin fanatı olmalıdır ki? Axı bu qurumlar da, bu vəzifələr də müvəqqətidir. Özünüzlə bu qədər əziyyətə salmağa, gözdən salmağa dəyməz. Üstəlik, yazılan tənqidlərin mahiyyətini də anlamırlar. Məsələn, deyirsən ki, sabah göydən asteroid düşəcək. Başlayırlar ki, “niyə belə yazırsan, bizdə hər şey əladır, dövlətin bununla nə əlaqəsi var?”

Qafiyə tutub bir meyxana deyirsən: “İşıq keçib, günah mantiyordadır...” Dərhal fanatlar iş başındadır: “İndi də bir saat işığın olmasın”. Başlayırlar sənə 1990-cı illərdən danışmağa. Adamlar o qədər fanatdır ki, sənənin hər yazında nəse axtarmağa çalışırlar. Axı niyə hər sözdən özünüzlə pay çıxarırsınız? Dövlətin işə yaramayan məmurunu sevməmək, dövləti sevməmək demək deyil, Tofiq əmi. Gerçəklər sizi incitməsin, bizdə belədir.

Binəli İSLAMOĞLU
“BEEZ” Uşaq Teatrının bədii rəhbəri

ANA DİLİNİN ÖNƏMİ

İnsanı başqa canlılardan fərqləndirən onun təfəkkür qabiliyyətidir. Deməli, insanlığın ən ali mərtəbəsinə çıxmaq üçün təfəkkürümüzü inkişaf etdirməliyik. Bəs təfəkkür necə formalaşır? Gəlin bu suala cavab tapaq. Təfəkkürün formalaşmasına ətraf mühit, ailə, cəmiyyət, dil və s. birbaşa təsir göstərir. Sadalanan ünsürlərin içərisindən biz dil haqqında danışacağıq.

İnsanoğlu doğulduğu zaman onun təfəkkürü bir dil üzərində formalaşır, o bir dil üzərində dünyanı dərk edir, bir dil üzərində düşünür, həyat onun beyninə bir dildə həkk olunur. Biz bu dilə “Ana dili” deyirik. Əgər biz uşağın dünya görüşünün və dərrakəsinin formalaşdığı dövrdə onu bir neçə dil ilə yükləsək həmin uşaqda təfəkkür zəif qalacaq, çünki o uşaq anasının dili ilə təfəkkür

etməlidir, anasının oxşamaları, laylaları, bayatıları ilə dinclik tapmalıdır. İnsan bir neçə dil öyrənə bilər, amma insan bir neçə dildə təfəkkür edə bilməz. İnsanın əqli və mənəvi təkamülü üçün ana dilini mükəmməl mənimsəməsi şərtidir. Beləliklə o, ətrafı dərk edəcək, hiss edəcək, mənəvi dəyərlərin nə olduğunu anlayacaq, özünəməxsus baxış prizması olacaq, millətinin mənafeyini müdafiə edə biləcək, düzgün mətn yazı biləcək, axıcı nitqə sahib olacaq. Görürük ki, inkişafda, elmdə, siyasətdə mövqe tutmaq üçün bizim söz bazamız olmalıdır, ədəbi cəhətdən zəngin olmalıyıq. Bu isə ana dilini mükəmməl bilməklə mümkündür.

Dilin ikinci xüsusiyyəti isə identiklikdəki (milli kimlik) roludur. Günümüzdə də antropoloqlar, etnoloqlar, sosioloqlar identikliyi qoruyan ən güclü ünsür hansıdır deyə diskussiya edirlər və əksəriyyət bunun dil olduğunu vurğulayır. Həqiqətən də belədir. Tarixdə dilini itirən millətlərin kimliyini də itirdiyini görürük. Kimliyimizi itirsək hər şeyimizi itiririk və ruhsuz cəsəddən fərquy olma. Dil cəmiyyəti birləşdirən, əlaqə yaradan ünsürdür. Bir sözlə, toplum dilin ətrafında cəmlənir. Hamımız fikirlərimizi, hisslərimizi, sevgimizi, kədərimizi dilimizlə ifadə edirik. Bəs Borçalı cəmiyyəti olaraq dilimizi qoruya bilirikmi? Övladlarımızı gürcüdillə, rusdillə, ingilisdillə məktəblərə və ya sektorlara yazdıranda onun gələcəyi haqqında düşünürükmi? Övladlarımız azərbaycandilli məktəblərdə orta təhsil almalıdır ki, təfəkkürü, mənəviyyatı formalaşsın və inkişaf etsin, ən əsası isə identikliyini qorusun.

Orta məktəb ərəfəsində şagird ana dili ilə yanaşı dövlət dilini də öyrənə bilər. Əsas olan tədris fənlərinin, xüsusilə ədəbiyyat və təbiət fənlərinin ana dilində olmasıdır. Bu gün gürcü və ya rus sektorunda olan uşaqlardan nəse soruşanda görürsən ki, mövzunu müəllim başa salsada uşaq anlamayıb, çünki uşaq ikinci dili hələ o səviyyədə bilmir. Mövzudan məhrum qalır. Nə ana dilində məlumatı olur mövzu haqqında, nə də ki, digər dildə. Buna görə də uşağa tədris fənni onun anasının dili ilə öyrədilməlidir. Orta məktəbdə dövlət dilini müəyyən səviyyədə (həftədə 5 dərslər saatı) olaraq öyrənən gənc artıq universitetdə mükəmməl səviyyəyə çatdırır. Həm ana dilini yaxşı bilir, həm dövlət dilini. Azərbaycanlı məktəbdə oxumaq qətiyyəni dövlət dilindən məhrum qalma demək deyil. Əksinə, öz dilini gözəl bilən başqa dili də çox asan öyrənir, çünki o artıq bir dilin quruluşuna, qrammatika qaydalarına, nitq üzlərinə bələddir. Millətimiz arasında bu baxış çox yayılıb, çoxumuz düşünürük ki, övladımızı azərbaycandilli məktəbdə oxutsaq, o dövlət dilini bilməyəcək. Bu belə deyil. Dövlətimiz bizə çox gözəl şərait yaradıb. 4+1 proqramı ilə biz dövlət dilini ali tədris ocaqlarında mükəmməl öyrənə bilirik. Universitet təhsili almaq istəməyənlər isə məktəbdə öyrəndiyi gürcü dilini həyatda çox rahat inkişaf etdirə bilər. Bu imkanlar əlimizdə olduğu halda övladlarımızı niyə uçuruma aparırıq? Niyə ana dilimizdən məhrum edirik gəncləri?

Biz də azərbaycandilli məktəb bitirmişik və bu, bizə təhsilimizdə heç bir maneə yaratmayıb, əksinə, qat-qat uğur qazandırır. Övladlarımızı gürcü, rus və ya başqa sektorlara yazdıranda iki dəfə düşünün, əziz valideynlər! Həmçinin bu problemə “bilingual” dediyimiz ikidilli tədris metodu da daxildir. Bu illərdə məktəblərimizə yeridilən bu metod digərlərinə nəzərən daha da yubandırıcıdır. Zəmanə uşaqlarının dərslərə necə həvəsiz olduğunu bilir. Telefon uşaqları dərslərdən tamamilə soyudub, öz əllərində olsa heç dərse də getməzlər. Biz çalışmalıyıq ki, uşağı məktəbə, dərse cəlb edə bilək. İkidilli təhsildə uşaq bir dildə mövzunu qavramamış onu digər dillə yükləyirik. Bəzən isə dərslərdə iki müəllim iştirak edir və hər biri fərqli dildə danışır. Gəlin özümüzü uşağın yerinə qoyub düşünək, onsuz da bizə ağır gələn mövzunu iki dildə dinləmək (üstəlik uşaq ikinci dili hələ o səviyyədə bilmir) nə qədər yorucu və yubandırıcı olar?

Bu cür ağır tədris metodlarına övladlarınızın təhsildən soyumasına izin verməyin. Güclü gələcək üçün, sağlam cəmiyyət üçün, aqıl nəsil üçün övladlarınızın orta məktəbdəki təhsili ilə maraqlanın və ana dilinizə biganə qalmayın. 12 illik məktəb dövrü boyunca uşağı təkcə riyaziyyata fokslandırmaq universitetdə hansı fəlakətlərlə nəticələnir – bunlara da nəzər salın. Ana dilinizə biganə qalsaq, assimilyasiyadan özümüzü qoruya bilməyəcəyik. Öz dilində təhsil almayan qonşu xalqların yaşadığı fəlakətlər bizə nümunə olmalıdır. Saz-söz oylağı olan Borçalının sazının, sözünün dinməməsi, ləngiməməsi üçün dilimizi qarşımıza birinci hədəf qoymalıyıq.

Cəlal YADİGARLI

Tbilisi Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsinin 3-cü kurs tələbəsi

HƏQİQƏTİ GÖRMƏK

Hacı BƏKİROĞLU

haci-bekiroglu@hotmail.com

“İnsan qəlbində nəyi daşıyarsa dünyaya baxanda onu görür”. Bu sadə, lakin dərin mənalı sözlər həyatımızın bir çox sualına cavab verə bilər. Bəzən dünya bizə çox zəhmət, çətin və ədalətsiz görünür. Bəzən də eyni dünya bir başqası üçün sevgi, gözəllik və mənalarla doludur. Halbuki hər iki insan eyni küçədə gəzir, eyni havanı udur, eyni xəbərləri oxuyur. Fərq haradadır? – Fərq baxışdadır. Daha doğrusu, qəlbin aynasında.

Qəlb – insanın daxili dünyası, duyğularının, düşüncələrinin, inanclarının və əxlaqının mərkəzidir. İnsan əgər içində kin, nifrət, narazılıq və pessimizm daşıyarsa hər şeyə bu duyğularla yanaşacaq. O, heç vaxt bir uşaq təbəssümündə saf sevinc görməyəcək, bir damla yağışda Allahın mərhəmətini hiss etməyəcək. Halbuki qəlbi təmiz olan, içində sevgi, mərhəmət və ümid daşıyan insan üçün hər şey bir işarə, bir ilahi gözəllik olur.

Qurani-Kərimdə bu mövzu ilə bağlı belə buyrulur: “Əgər Allah onların qəlblərinə nur verməmişsə onların heç bir nuru ola bilməz” (Nur surəsi, 40).

Burada Allahın nuru, yəni hidayəti və mənəvi baxış qabiliyyəti qəlbi işıqlandıran bir hal kimi təqdim edilir. Yəni insanın dünyanı necə gördüyü çox vaxt onun qəlbində hansı nuru daşmasından asılıdır. Bir hadisəni iki fərqli insan tamamilə zidd şəkildə anlaya bilər. Kimsə bir imtahanda uğursuz olduqda bunu həyatının sonu kimi qəbul edə bilər, digər biri isə bunun özünü daha da inkişaf etdirmək üçün bir fürsət olduğunu düşünə bilər. Fərq qəlbəki niyyətdən, dünyagörüşündən və Allaha olan baxış tərzindən qaynaqlanır.

Psixologiya bu məsələni “daxili şərh mexanizmi” adlandırır. Yəni insan baş verənləri necə yozursa ona görə reaksiya verir. Bu isə birbaşa onun daxilindəki vəziyyətdən – qəlbində daşdığı duyğulardan asılıdır. Bir insan mənfiliklə doludursa, o zaman ən gözəl sözlər belə onun üçün qıcıq doğura bilər. Digər tərəfdən, içi sevgi ilə dolu biri sərt tənqiddə belə düzəlmək üçün xeyir axtarar.

Müdrəklərdən biri buyurur: “Göz gözdür, amma görmək qəlbə bağlıdır”. Bu cümlə də göstərir ki, fiziki baxış kifayət deyil. Həqiqəti görmək üçün qəlb gözü ilə baxmaq lazımdır. Gəlin bir anlıq düşünək: gün ərzində qarşılaşdığımız insanlara necə baxırıq? Onları rəqib kimi, yük kimi, ya sadəcə təsadüfi varlıqlar kimi görürük, yoxsa hər bir insanı bir dünya, bir hekayə, bir yaradılmış kimi qəbul edirik? Bax, bu sual qəlbimizin halını göstərən güzgüdür.

Əgər dünya bizə soyuq və mənasız görünürsə, bəlkə də problem dünyada deyil, bizdədir. Bəlkə biz öz qəlbimizi təmizləməli, ora sevgi, şəfqət və iman yerləşdirməliyik. Bəlkə də biz insanlara baxışımızı dəyişməliyik ki, həyat da dəyişsin. Həyat bizim öz iç dünyamızın kənara əks olunmuş surətidir. Əgər bu surətin daha gözəl olmasını istəyiriksə əvvəlcə qəlbimizi gözəlləşdirməliyik. Çünki insan qəlbində nəyi daşıyarsa dünyaya baxanda onu görür.

YENİ TƏHSİL NAZİRİ DƏ HÜQUQŞÜNASDIR

Gürcüstanın yeni təhsil, elm və gənclər naziri Givi Mikanadze parlamentin X və XI çağırış üzvü olub. O, indiyə qədər Parlamentin Təhsil Komitəsinin sədri vəzifəsində çalışıb. Parlamentin rəsmi veb-səhifəsində G.Mikanadzenin təhsili və tutduğu vəzifələr haqqında məlumat mövcuddur.

Məlumat əsasən, G.Mikanadze 1999-cu ildə İvane Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universitetinin Hüquqşünaslıq fakültəsini

bitirib. 2009-cu ildə isə Esseks Universitetində (Birləşmiş Krallıq) hüquq üzrə magistr statusu qazanıb.

İş təcrübəsi:

2023-cü ildən bu günə qədər – Qafqaz Beynəlxalq Universitetində assosativ professor;

2016-2018-ci illər: İvane Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universitetində dövlət olunmuş professor;

2016-2018-ci illər: Gürcüstan DİN Akademiyasının rektoru;

2015-2016-cı illər: Avropa Şurası, Polis və Həbsxanalar Departamentində layihə meneceri;

2013-2015-ci illər: Avropa Şurasının Tbilisi Ofisində layihənin baş ofiseri;

2013-2017-ci illər: Şərqi Avropa Tədris Universitetində assosativ professor;

2011-2015-ci illər: İvane Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universitetində dövlət olunmuş

lektor;

2010-2013-cü illər: Avropa Şurasının Tbilisi Ofisində layihə ofiseri;

2009-2010-cu illər: BMT-nin inkişaf layihəsi: “Yerli özünüidarəyə dəstək”;

2009-2009-cu illər: Tbilisi meriyası, Aqlomerasiya İnkişaf Agentliyində rəhbər müavini;

2005-2008-ci illər: Ədliyyə nazirinin müavini;

2005-2005-ci illər: ATƏT-in “Kutaisi həbsxana heyətinin hazırlanması” layihəsinin direktoru;

2004-2005-ci illər: Avropa Şurasının “Cəzaçəkmə sisteminin islahatı” məlumat və hazırlıq məsələləri üzrə ekspert;

2003-2004-cü illər: “İnsan hüquqlarının təhsil mərkəzi” birliyində icra başçısı;

2001-2002-ci illər: DİN Akademiyasında dövlət olunmuş lektor;

2001-2003-cü illər: “Konstitusiya hüquqlarının müdafiəsi mərkəzi” birliyinin icra başçısı;

2000-2001-ci illər: BMT-nin “Xalq Müdafiəçisi Aparatına dəstək” inkişaf layihəsində hüquqi məsləhətçi və maliyyə meneceri;

2000-2002-ci illər: “Balavari” ictimai məktəbində pedaqoq;

1999-2000-ci illər: Gürcüstan Xalq Müdafiəçisi Aparatı, İnzibati İşlər Departamentində referant-hüquqi məsləhətçi;

1999-1999-cu illər: Gürcüstan Xalq Müdafiəçisi Aparatında dövlət olunmuş mütəxəssis;

1998-1999-cu illər: “İnsan hüquqları üzrə Tbilisi Beynəlxalq Məktəbi” birliyində direktor;

1997-1999-cu illər: Qr.Xancteli adına 1-ci eksperimental məktəbin müəllimi.

MÜƏLLİMLƏRİN ƏMƏKHAQQI 100000 AVRODAN ÇOX OLAN ÖLKƏ

Lüksemburq müəllimlərin ən yüksək əməkhaqqı aldığı ölkədir. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) göstəricilərinə əsasən, Lüksemburqda təcrübəli orta məktəb müəllimləri ildə təxminən 107 000 avro, ibtidai sinif müəllimləri isə təxminən 100000 avro əməkhaqqı alırlar.

Təcrübə və kvalifikasiyaya əsasən əməkhaqqı fərqlidir. Magistr dərəcəsi olan yeni işə başlayan ibtidai sinif müəllimləri ildə təxminən 68000 dollar, orta məktəb müəllimləri isə 77000 avro əməkhaqqı alırlar. 15 il və daha çox təcrübəsi olan müəllimlər isə 100000-107000 avro əməkhaqqı alırlar.

Pedaqoqların yüksək əməkhaqqı Lüksemburq hökumətinin təhsilə yanaşmasının nəticəsidir. Ölkə büdcənin böyük hissəsini təhsilə sərf edir və bunu davamlı iqtisadi, sosial inkişafın əsası hesab edir.

Təhsil sistemi yalnız müəllimin layiqli əməkhaqqı almasını təmin etmir, həm də onlara öz potensiallarını tam göstərmələri üçün kifayət qədər dəstək verir.

Qeyd edək ki, Lüksemburqda dövlət sektorunda işləyənlər arasında müəllimlik ölkədə ən yüksək əməkhaqqı olan vəzifələrdən biri hesab olunur. Ölkədə orta illik əməkhaqqı (orta iş vəzifələrində) təxminən 65000-70000 avrodur. Pedaqoqların əməkhaqqı isə orta əməkhaqqından yüksəkdir. Məsələn, dövlət məmuru ildə 50000-65000 avroya qədər, polislər isə 60000 avro əməkhaqqı alırlar.

Lüksemburqda müəllimlik prestijli və qiymətləndirilən peşədir. Müəllimlər yüksək əməkhaqqından əlavə sosial zəmanət, məzuniyyət və yüksək pensiya ilə də təmin olunurlar. Müvafiq olaraq, peşə standartları da yüksəkdir. Pedaqoqlardan əksər hallarda magistratura diplomu, kvalifikasiya kurslarından keçmək və s. tələb olunur.

Ölkənin təhsil sistemi müəllimlərə ciddi kvalifikasiya standartları tətbiq edir və müəllimlərin yüksək əməkhaqqı almasına yüksək kvalifikasiya və peşəkarlıq da səbəb olur.

Çoxdillilik isə işi daha da çətinləşdirir. Üç rəsmi dili olan ölkədə əksər hallarda müəllimlərdən ingilis dili ilə yanaşı lüksemburq, alman və fransız dillərini yaxşı bilməyi də tələb edirlər. Ona görə də dövlət müəllimlərə rəqəbatli əməkhaqqı təklif edir ki, çoxdilli mühitə yaxşı adaptasiya olmuş müəllimləri qoruyub saxlaya bilsin.

AVROPADA ALI TƏHSİL ALMAQ NEÇƏYƏ BAŞA GƏLİR VƏ ƏN UCUZ TƏHSİL HARADADIR?

Avropa ölkələrinin əksəriyyətinə ingilisdilli proqramdan fərqli olaraq ana dilində təhsil pulsuzdur. Təhsil almaq və yaşamaq üçün ən əlçatan Avropa ölkəsi isə Çexiya və Slovakiyadır. Təhsil haqqı ixtisasdan asılıdır, bir qayda olaraq ən bahalı ixtisas tibbdir.

Ölkələrə gəldikdə isə göstəricilər aşağıdakı kimidir:

Slovakiya. Ən cəlbədicə ölkələrdən biridir. Çünki ali təhsilin dəyəri ildə 700-dən 5000 avroya qədərdir və bu, universitetlərə görə fərqlənir. Ümumi yataqxananın qiyməti isə ayda 45-dən 100 avroya qədərdir.

Çexiya. Çexiyada ali təhsil ucuzdur – rübdə 740 avrodan başlayır. Bundan əlavə, fərqlənən tələbələr üçün xüsusi loyallıq proqramları və təqaüdlər var. Ali təhsil müəssisələrinin kamпусlarında isə pulsuz ümumi yataqxana var. Çex dilində təhsil almaq pulsuzdur. Çexiya Respublikasında ümumi yataqxanada qalmaq 200 avroya başa gəlir, yemək və nəqliyyat isə təxminən ayda 500 avro tutur.

Polşa. Təhsil haqqı ildə 1100 avrodan 5500 avroya qədər dəyişir. İngilis dilində təhsil almaq ildə 1800 avrodan başlayır. Polyak dilini C1 səviyyəsində bilənlər pulsuz təhsil üçün ərizə verə bilirlər.

Litva. Bakalavr dərəcəsi üzrə təhsil almaq ildə 1300-5500 avroya başa gəlir. Magistraturanın qiyməti 2300 avrodan başlayır. Ancaq ingilis dilində tibb və ya stomatologiyanın öyrənilməsi ildə təxminən 10 min avroya başa gələ bilər.

Bolqarıstan. Qiymətlər ixtisasdan asılıdır. Bolqarıstan universitetində bir il təhsil almağın dəyəri təxminən belədir:

- Humanitar və sosial elmlər: 1000-dən 5000 avroya qədər;
- İqtisadi, texniki və təbiətşünaslıq elmləri: 2000-dən 6000 avroya qədər;
- Tibb: 5000 avro və daha artıq.

Ancaq Bolqarıstanda yaşamaq xərcləri digər Avropa ölkələrindən daha aşağıdır. Xarici tələbəyə ümumi yataqxana təxminən 150-dən 400 avroya qədər, yemək 120-dən 200 avroya qədər başa gəlir. İctimai nəqliyyatın tələbələr üçün tarifi 15-25 avrodur.

Sloveniya. Təhsil haqqı seçilmiş universitet və peşənin prestijliyindən asılıdır. Dövlət universitetlərindəki təhsil haqqı özəl universitetlərdən çox fərqlənir:

- Bakalavr təhsili – 1500-3000 avro;
- Magistratura təhsili – 2200-3000 avro;
- Doktorantura təhsili – 2500-3000 avro.

Estoniya. Estoniyada təhsil qonşu Latviya və Litvadan daha bahadır – ildə 4947-5936 dollardır. Ancaq yerli universitetlər bacarıqlı apikantlara qrantlar və büdcəyə uyğun yerlər təklif edirlər.

Ərizə təqdim edərkən hesabınızda minimum 5936 dollar olmalıdır. Estoniya universitetlərinin bütün xarici məzunlarının ölkədə iş tapmaq üçün 9 ay müddəti var.

Avstriya. Dövlət universitetlərində təhsil haqqı rübdə təxminən 726 avrodur. Yataqxana xərcləri daha yüksəkdir. Kirayə 500 avrodan başlayır, yemək və sığorta isə ayda 500-600 avro təşkil edir.

Almaniya. Almaniya təhsil tam pulsuz deyil. Hər rübdə hər tələbə “həmrəylik vergisi” verir. Bu vergi tələbə güzəştlərindən faydalanmaq hüququ verir: ümumi yataqxanada yaşamaq, kitabxanadan istifadə etmək, tələbələr üçün idman zallarından və ictimai nəqliyyatdan istifadə etmək. Bunlar hamısı mühüm endirimlər. Vergi rübdə şəhər və universitetlərə əsasən 200-dən 500 avroya qədərdir.

Ümumi yataqxana ayda 200 avrodan başlayır. Ancaq yaşamaq xərcləri Çexiyadan və Slovakiyadan daha yüksəkdir. Sığorta ayda 90 avrodur. Özal ali təhsil müəssisəsində təhsil almaq rübdə 4900 avrodan başlayır.

İtaliya. İtaliya ali təhsilin qiyməti orta olaraq bir il ərzində 2500 avro təşkil edir. Bundan əlavə, ölkədə fərqləndirici təhsil üçün təqaüd də verilir.

Fransa. Fransada ali təhsil kifayət qədər əlçatandır. Xüsusilə dövlət universitetlərində belədir, çünki təhsil dövlət tərəfindən mühüm dərəcədə subsidiyalaşdırılır, həmçinin xarici tələbələr üçün də.

Avropa İttifaqı vətəndaşları üçün bakalavr təhsili ildə təxminən 170 avrodur, magistratura təhsili isə təxminən 243 avrodur.

Avropa İttifaqına üzv olmayan ölkələrin vətəndaşları üçün (2019-cu ildən) isə dövlət universitetlərində bakalavr təhsili ildə təxminən 2770 avrodur, magistratura təhsili isə təxminən 3770 avrodur. Ancaq çox universitetdə (xüsusilə yükək reputasiyaya olan müəssisələrdə) təhsil haqqını azaltmaq və ya tam təqaüd almaq mümkündür. Ancaq belə universitetlərdə təhsil haqqı da çox yüksək olur – ildə 6000-15000 avro və ya daha artıq. Tələbələr isə əksər hallarda təqaüdlə, yaxud yarı qrantla maliyyələşdirirlər.

İspaniya. İspaniyada dövlət universitetlərində təhsil haqqı ildə 700-dən 2500 avroya, özəl universitetlərdə isə 15000 avroya qədərdir. Yataqxana xərcləri təxminən ayda 900-1200 avrodur.

İsveç və İsveçrə. Təhsil baxımından prestijli ölkələrdir. Ancaq təhsil haqqı da yüksəkdir: proqramların dəyəri 8000-dən 25000 avroya qədər dəyişir. Yataqxana qiyməti isə 1000 avrodan, yaşamaq xərcləri isə ayda 1500 avrodan başlayır.

Səhifədəki məlumatlar “etaloni.ge” saytından götürülüb.

Gürcü dilindən tərcümə etdi Aynurə ƏLİYEVƏ

NƏYƏ EHTİYACIMIZ VAR, NƏYİMİZ VAR?

“Daxili dünyası kasıb olan cəmiyyətlər öz zahirini bəzəməklə öyünər”. Nə gözəl deyib Əli bəy Hüseynzadə, sanki Qardabanini, onun sakinlərini və gözəllik salonlarını təsvir edib. Qardabanidə hər şey sanki buradan başlayır. Gəzin şəhərdə, hər küçənin küncündə, hər yeni tikilinin altında, hər bazar yaxınlığında ya bir gözəllik salonu var, ya da biri açılmaq üzrədir, ya da kimsə öz evinin bir güşəsində öz gözəllik salonunu yaradıb. Birində dırnaq, digərində qaş, bir az irəlində saç kəsimi, ya bunların hamısı bir arada. Az qala bir neçə addımdan bir qadınlara “gözəllik” təklif edilir. İnsanın ağına sual gəlir: bunlar niyə bu qədər çoxdur?

Çox olan saç buran, kirpik yapışdırın, gellə dırnaq uzadan salonlardır. Bir vaxtlar onlar qadınların azadlıq qapısı sayılırdı – özlərinə vaxt ayıra bildikləri, özləri ilə baş-başa qaldıqları yerlər. Tarixə nəzər saldıqda görürük ki, dünyanın ilk gözəllik salonlarından biri 1888-ci ildə **Marta Matilda Harper** tərəfindən açılıb. O, bu məkanı təkcə xarici gözəllik üçün deyil, qadınların bir araya gəlib özlərini güclü hiss edə biləcəyi, həm də maariflənəcəyi bir yer kimi düşünmüşdü. Yəni gözəllik zahirdən çox mahiyyətə xidmət edirdi. Harper özü kasıb bir qulluqçu olmuş, lakin şəxsi söyləri və savadlanmaq istəyi ilə bu ilk salonu yaratmışdı. Salonuna gələn qadınlara yalnız saç baxımı yox, həm də özünəinam, iqtisadi

azadlıq, mədəni inkişaf kimi anlayışları aşılayırdı. O dövr üçün bu, inqilabi bir yanaşma idi. Hətta Harperin salonunda işləyən qadınların əksəriyyəti yoxsul təbəqədən idi və o, onları həm gözəllik sənətinə, həm də liderliyə, sahibkarlığa öyrədirdi. Beləcə, gözəllik salonu bir iş yeri deyil, maarif və azadlıq məkanı olurdu. Harperin yaratdığı bu model sonradan ABŞ və Kanadada yüzrlərlə qadına öz salonunu açmaq imkanı verdi. Onun 500-dən çox filialı vardı və bu salonlar qadın sahibkarlığının ilk nümunələrindən biri sayılır. Gözəllik ilk dəfə bu qədər sosial güc anlamı qazanmışdı. Zaman keçdikcə bu model dəyişdi. Artıq salonlar moda və kommersiya mərkəzlərinə çevrilməyə başladı. İdeoloji və maarifçilik ikinci plana keçdi, yerini bazar tələbinə

uyğunlaşdırılmış xidmətlər aldı. İndi bu məkanlar bir çox hallarda istehlakçılığın və görüntü təmayüllərinin simvoluna çevrilib. Bu gün sosial şəbəkələrdə gözəllik standartları dəyişdikcə, bu salonlarda da tələblər dəyişir: təbii görünmək deyil, filtr kimi görünmək əsas olur.

Bununla yanaşı, salonlar təkcə müştərilər üçün deyil, iş axtaran qadınlar üçün də çıxış yolu rolunu oynamağa başlayıb. Xüsusilə boşanmış və ailə içində dəstək görməyən və ya öz ayaqları üzərində durmaq istəyən qadınlar üçün gözəllik salonları həm iqtisadi müstəqillik, həm də psix-

oloji dirçəliş imkanı verir. Sanki cəmiyyətdə salonda işləyən bütün qadınlar boşanıblar deyə stereotip bir düşüncə də formalaşmış. İlk baxışdan bu, normaldır, sayı çox olan iş obyektində “vakansiyalar” da çox olmalıdır. Qadınlar burada işləməklə təkcə maddi gəlir əldə etmir, həm də bir növ yeni sosial çevrə qurur, həyatlarını sıfırdan başlayırlar. Bəzən elə olur ki, qadın illərlə ailədə görmədiyi saygını müştərilərdən və həmkarlarından alır. Bu isə onun öz gücünə inanmasını təmin edir. Deyəsən, bu məkanların yeganə müsbət tərəfi elə budur.

Mənim isə bu sayda bu mövzuya toxunmaqda məqsədim salon və onların sahiblərini tənqid etmək deyil, ədəbiyyata, sənətə, elmə marağı olan gənclərin Qardabanidə vaxt keçirə biləcəyi, özünü ifadə edə biləcəyi bir ədəbi kafe, müzakirə otağı, kitab klubunun olmasıdır. Bəs niyə salonların sayı çox, bunlardan isə yoxdur? Çünki hamı qazanc dalğasıdadır. Bir salon açmaq daha asandır, nəinki bir müzakirə klubu. Salon açmaq üçün icazə almaq daha tezdir, nəinki mədəniyyət mərkəzi üçün. Yeri gəlmişkən, onu da əlavə edim ki, bu salonlar elə əlverişli yerlərdə salınır ki, hamı üçün əlçatan olsun, digər salonları kölgədə qoysun. Halbuki onların yerinə adının haqqını verən bir mədəniyyət evi, kitabxana və s. olsa daha yaxşı olmazdı. Bir özümüzə sual verək: Qardabanidə harada bir poeziya axşamı keçirilir? Harada gənclər toplaşmış kitab müzakirə edir? Harada gənc rəssamlar əsərlərini sərgiləyə bilər? Cavab ya “bilmirik”, ya da “heç yerdə” olur.

Səbəb isə sadədir, təklif olmayan yerdə tələbat da ölməyə məhkumdur. Bugünkü Qardabanidə salonlar say etibarilə bir çox zəruri ictimai məkanı geridə qoyub. Sanki şəhər estetikaya dey-

il, kosmetikaya bürünüb. Əgər bir cəmiyyətdə gözəllik salonlarının sayı kitab dükanlarını keçibsə, bu artıq bir sosial simptomdur. Və Qardabanidə bu simptom açıq-aşkar görünür. Bu qədər estetikaya yönələn bir şəhərin içində ruh üçün gözəllik təklifi yoxdur. Cəmiyyətə yalnız zahiri gözəllik təqdim ediləndə, daxili zənginli-

Marta Matilda Harper

yə ehtiyac duyulmur. Əgər gənc qızların yeganə toplaşdığı yer dırnaq masasıdırsa, gənclik yalnız kosmetika ilə tanımlanırsa, bu, gələcək üçün təhlükəli meyldir.

Gözəllik salonları olsun, əlbəttə. Amma onlar bu qədər çox olduğu halda, bir dənə mədəniyyət evi niyə yoxdur? Mədəniyyət olmadan gözəllik də süni görünür.

Əgər bu cəmiyyət dəyişməlidirsə, dəyişiklik salon vitrinlərində yox, ağıl vitrinlərində başlamalıdır. Mədəniyyət evləri, kitab klubları, gənclər üçün açıq fikir meydanları – bunlar olmasa, hər şey yalnız səthi gözəlliklə məhdudlaşacaq. Qardabanidə bizə yeni gözəllik salonları yox, gözəl düşüncə salonları lazımdır.

Çiyalə OSMANOVA

Tbilisi Dövlət Universitetinin Sosial və siyasi elmlər fakültəsinin 1-ci kurs tələbəsi

MÖHTƏŞƏM GÜN – 2

Uşaqlıqdan ən xoşuma gələn vərdiş qohum evinə gedəndə şəkil albomuna baxmaq idi. Hamı deyər- gülər, yeyər-içər, mən də bir kənara çəkilib o albomlarla keçmişə dönər, xəyalımda şəkillərdən film yaradardım. Bəzən mənə elə gəlir ki, mən də Sovet dövrünün tələbəsi olmuşam, pambığa getmişəm, paradlarda “ura” demişəm, Sovet ordusunda xidmət etmişəm. Ona görə ki, baxdığım rəsmləri kino kadrlar kimi birləşdirər, bir ömür yaradardım.

Bir qohumumuz da vardı, SSRİ Ali Sovetinin deputatı olmuşdu, Mavzoley-də, Qurultaylar Sarayında və s. şəkilləri vardı. Elə maraqla baxırdım o şəkillərə. Hərdən özümü deputat da görürdüm. Tarix kitablarında yazılan kimi – qurultayın nümayəndəsi... Necə maraqlı idi. Xəyalarımda gizlicə qurultaylara gedirdim, atəşin danışdırdım, gözəl təkliflər verirdim. Sonra müsahibə verirdim və mənə belə təqdim edirdilər: 37-ci qurultayın nümayəndəsi...

Bax, beləcə yaratdığım filmim axıra çatmadı. Mən də yaman tez böyüdüm. Az yaşında çevrilişlər, müharibələr, siyasi oyunlar gördüm. Dünyanın rəngini anlayanda uşaqları böyütmək üçün ayırdığım zaman xəyallarıma da xətt çəkdi. Tanrının verdiyi əli-ayağı düz balalara şükür deyərək, mənəcə, fədakar ana, ailə qadını oldum. Sıradan bir müəllim də oldum, qələmiylə danışan gizli bir yazar da oldum, amma filmimin qəhrəmanı ola bilmədim. Qurultaylar nümayəndəsi olmaq xəyalım, gizlicə özümə müsahibə verdiyim günlər, özümün özümə çəkdiyim filmlərim də illərin arxasında bir şirin gülümsəyər xətirə oldu.

Günlərin bir günü Vətən deyər torpağına baş əydiyim elimə döndüm. Təəssüf ki, gec, çox gec, 30 il sonra... Uşaqlığımın gözəl xatirələri yaşayan, oğlumun tələbə olmaq istədiyi elimə döndüm. Yurdumun balalarını bağrıma basdım – müəllim kimi yox, ana kimi, dost kimi. Tək şagirdlərimlə kifayətlənmədim, bütün məktəblərdəki balaların dostu, sirdaşı, mənəvi dayağı olmağa, məktəblərimizin səsi olmağa çalışdım. Bu yola məndən qabaq çıxan, amacı müəllimlərin haqqına, hüququna səslənən Aygül kimi qeyrətli qızla tanış oldum. Günlərin bir günü həyatımın qızıl fondunda saxladığım filmim “Yada düşər xatirələr” silsiləsindən davam etdi. Bu yaddaşı Aygül təzələdi.

2023-cü ildə tariximizdə ilk dəfə I Qurultay keçirildi. Və mən o qurultayda iştirakçı oldum. Bu barədə “Möhtəşəm gün – I” adlı xatirəmi də yazdım. Mənim

xəyalımda yaratdığım filmimin növbəti bölümü davam edirdi. Bax, budur Gürcüstan Respublikasının tolerant mis-siyası!

Rəsmi qurumların da təmsil olduğu konfrans zalında ikinci tarixi günü yaşamağa şərait yaradılmışdı və Gürcüstanda Azərbaycandilli Məktəblərin Müəllimlərinin II Qurultayı təşkil olundu. O Qurultayda yenə mən də var idim. İştirakçı nümayəndə idim. Birinci Qurultaydan addım-addım təsvirlə həmin günün möhtəşəm görüntüsünü oxucularıma çatdırmışdım. İki il sonra eyni məkanda görüşdük, bu görüş o görüşdən fərqli idi. Daha müəllimlər təcrübəli idilər, daha kimsənin sərt münasibətindən qorxmurdular, siyahı bağlanmışdı, 300 nəfərlik zalda gəlmək istəyən əlavə müəllimlərə yer yox idi. Zal yavaş-yavaş dolurdu. Əksər müəllimlər Kaxetidən, Dmanisidən, Qardabanidən, Saqarecodan, Bolnisi-dən, Marneulidən bir-biriylə köhnə tanışlar kimi salamlışırdılar.

Böyük manitorlarda gürcü, Azərbaycan, ingilis dillərində yazılmışdı: Gürcüstanda Azərbaycandilli Məktəblərin Müəllimlərinin II Qurultayı. Ön cərgədə rəsmi qonaqlar üçün yer saxlanmışdı. Nəhayət, hər kəs yerini tutdu. İlk olaraq Gürcüstan Dövlət himni səsləndirildi. Hamı ayağa qalxıb böyük hörmətlə əlini ürəyinə üstünə götürməklə Vətən sevgisini, sonda alqışlamaqla da sevincini tərənnüm etdirdi. İlk olaraq Qurultayın sədri, “Maarif” təşkilatının direktoru Aygül İsayeva çıxış edərək bu tarixi gün üçün bütün iştirakçıları təbrik etdi. “Bu gün biz yenidən tarix yazırıq” dedi.

Sonra təbrik üçün rəsmi qonaqlara söz verildi. Gürcüstan parlamentindən təhsil sahəsi üzrə nümayəndə Elena Vekua, Təhsil Nazirliyindən Despina Koyava, Müəllimlər Evindən Nino Berikaşvili, Xalq Müdafiəçisi Aparatından gələn nümayəndə Mariam Orjonikaia ilk olaraq müəllimləri təbrik edib, Qurultaya uğur arzuladılar. Sonra Azərbaycanın Gürcüstandakı səfirliyinin 3-cü katibi Cavid Məhərrəmov çıxış edərək dedi ki, soydaşlarımızın təhsili, tədrisi, inkişafı üçün Azərbaycan səfirliyi daim dəstəyini əsirgəmir. Azərbaycan Diaspora Komitəsindən Şəfəq Binnətova qeyd etdi: “H.Əliyev deyirdi ki, müəllim adından yüksək ad tanımıram. Ümid edirəm ki, Qurultay müəllimlər, soydaşlarımız üçün dəyərli qərarlar qəbul edəcək”. Marneulidə yerləşən “Maarif” məktəbinin direktoru Murat Kördemir Qurultayın xeyirlərə vəsilə olacağına, gözəl nəticələr əldə ediləcəyinə inandığını bildirdi.

Birinci paneldə Aygül İsayeva yenə də ana dili problemini önə çəkdi. Özünün apardığı araşdırmaların nəticəsi olaraq, acınacaqlı vəziyyətlərdən söz açdı. Statistik məlumatları əsas göstərərək ana-dilli məktəblərimizin sayının azalmasını qeyd etdi, həmçinin ana dili dərslərinin keyfiyyətinin aşağı düşməsinə səbəb olan amillərdən və dərslərlərin keyfiyyət-

siz tərcüməsindən, fonetik, qrammatik, leksik səhvlərə yol verilməsindən danışdı. Təklif etdi ki, dərslərləri mütəxəssislər tərcümə etsinlər və bunun üçün Azərbaycandan da nümayəndələr dəvət olmalıdır.

Azərbaycan dili müəllimi Fatma Aslan mövcud problemi müəllim kimi daha geniş izah edərək saat azlığına görə hətta illik proqramı belə çatdırıb bilmirik dedi. Aygül xanım kadr probleminə də toxundu. Azərbaycan dili müəllimlərinin tükənən xəttə yaxınlaşdığını göstərdi, axı bizdə bu kadrları hazırlayan universitet yoxdur. Ona görə də Tbilisi Dövlət Universitetində mütləq Azərbaycanşünaslıq və II ixtisas Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi fakültəsi açılmalıdır (Er-mənişünaslıq fakültəsi illərdir var).

Araşdırmaçı Rəqsanə Şıxıyeva ikidilli təhsil sistemi ilə əlaqədar öz tədqiqatının nəticəsini açıqladı. Aparıcıları araşdırmaların nəticəsi Şalva Tatadzenin təhqiqatı ilə üst-üstə düşmüşdü: İkidilli – bilingual təhsil iki istiqamətdə gedə bilər: zəif və güclü. Zəif tərəf assimilyasiyaya aparır, güclü tərəf isə ikidilli təhsil almaqla daha da mükəmməlləşdirir. İkidilli təhsil vermək üçün isə mütləq ikidilli məzun hazırlayan universitet olmalıdır. Əks halda bu assimilyasiyadır. Bu, Şalva Tatadzenin çap etdirdiyi tədqiqatının nəticəsidir.

Aygül İsayeva “neçə ki kadr hazırlanmır, ikidilli təhsil də dayandırılmalıdır” dedi. Fatma müəllim çox kəskin şəkildə “köməkçi müəllimlər bizə kömək etmir, əksinə, mane olurlar. Onlar ixtisasçı deyillər, sadəcə dil bilirlər, bu isə uşaqları yazıq edir. 45 dəqiqəlik dərstdə ibtidai sinif şagirdi hansı müəllimin dediyini mənimsəməlidir, əgər digəri ixtisasçı deyilsə” dedi.

Bu yerdə bu yazının müəllifi söz istədi, üzünü Nazirlik nümayəndələrinə tutub dedi: “Sovet vaxtı rus dili dərslərini 3-cü sinifdən keçirlərmiş, amma yüzrlə azərbaycandilli məktəblərimizin məzunları SSRİ ali məktəblərində təhsil alırdı. Heç bir ikidilli təhsil sistemi olmadan hər kəs dövlət dilini öz iş şəraitinə uyğun şəkildə bilirdi. İndi gürcü dili birinci sinifdən həftədə beş gün tədris olunur. Baxın, burada oturan gənclər hamısı dövlət dilini bilirlər. Bax, o sinxron tərcüməni edən gənclər də azərbaycandilli məktəblərin məzunlarıdır. Axı hər kəs bilir ki, dövlət dilini bilmədən onun heç bir postda işləmək şansı yoxdur, ona görə dövlət dilini öyrənməyə özü maraqlıdır. İcazə verin uşaqlarımız öz ana dilimizi bilərək Gürcüstan dövlət dilini və mədəniyyətini öyrənsinlər”.

Aygül xanım onu da əlavə etdi ki, Gürcüstan Konstitusiyasının 4-cü bəndinin 3-cü maddəsində yazılır ki, Gürcüstan Avropa Şurasına üzv olarkən ölkədəki qeyri-gürcülərin ana dili və mədəniyyətinin inkişafına mane olmayacaq.

İkinci paneldə Gülgün, Aynur, Bəsti

müəllimlər öz tədqiqatlarını təqdim etdilər ki, apardıqları araşdırma ilə əlaqədar məktəblərdə texnologiyadan istifadə etmək üçün bir çox problemlərlə rastlaşırlar. Bunun üçün lazım olan heç bir avadanlıqla əksəriyyət məktəblər təchiz olmamışdır.

Tarix müəllimi Fariz Bayramov isə 1+4 tədris proqramının dəyərindən danışdı. “Bu azlıqların integrasiyası üçün çox effektiv bir metoddur” dedi. Həmçinin bildirdi ki, “məktəblərimizin əksəriyyəti təmirsiz, hətta təhlükəli vəziyyətdədir, amma təmir olunması məktəblər siyahısında məktəblərimizin adı ya olmur, ya da çox az saydadır”.

Nəhayət, üçüncü paneldə tədqiqatçı Ayişə Bədəlova ana dilində ilk təhsilin vacibliyini bir çox psixoloq, pedaqoqların sitatları ilə izah etdi. Qarsiyaya görə, əgər təhsil bir körpüdürsə, onun mütləq iki tərəfi olmalıdır. İkidilli təhsildə bu körpü birtərəflidir. Ayişə xanım araşdırıb ki, ana dilində təhsil alan uşaqlar fikrini daha gözəl ifadə edirdilər, nəinki başqa dildə təhsil alan gənclər. Nəticə olaraq bildirdi ki, övladını ana dilində oxutmaq istəməyən valideynlərə anlatmaq lazımdır ki, sənin övladın qeyri-ana-dilli təhsillə nə əldə edəcək, nəyi qurban verəcək və o, bu qurbana hazırımı?

Aygül xanım 16 bənddən ibarət müraciəti hamının nəzərinə çatdırdı, ən yadımda qalan və önəmlisi:

1. Ana dili saatları 5-7 saata çatdırılsın.
2. Gürcüstan-Azərbaycan universiteti təşkil olunsun.
3. İkidilli kadrlar hazırlananadək bilingual sistem ləğv olsun.
4. Ali məktəblərdə Azərbaycan dili imtahanı əlavə olunsun.

...19. Növbəti III Qurultay 2028-ci ildə keçiriləcək.

Başa çatan Qurultay sonda yenə Dövlət himnimizin səslənməsi ilə yekunlaşdı. Yenə müəllimlər əli ürəyində dinlədilər, alqışladılar. Deyəsən bu dəfə özümüzü də alqışlayırıq.

Bəli, bu, mənim filmim idi... Uşaqlıqda yarımçıq qalan, gəncliyimdə unutduğum, müstəqil, azad Respublikada davam edən filmimin növbəti bölümünün xoşbəxt sonluğu idi. Mən xoşbəxt idim. Azadlıq meydanı – Gürcüstan, Azərbaycan respublikalarının müstəqilliyinin şahidi meydan bu gün haqqımızı, hüququmuzu dinləyən, müzakirəsinə şərait yaranan ölkədə hamımızın azadlığının, müstəqilliyinin şahidi idi. Bu filmin davamı üçün var ol Gürcüstanım, bayrağın Azadlıq meydanımızda həmişə ucada olsun!

Esmira ƏLƏKBƏRLİ

Marneuli rayonu Qaçğan 2 saylı ic-timai məktəbin kimya-biologiya müəllimi

NAHAQDAN TÖKÜLƏN QAN

ALEKSANDRE ORBELİANİ

(əvvəli ötən sayda)

İndiyədək kilsədə dayananlar həvəslə onlara baxırdılar. İndi bu mənzərədən, bu nəğmədən ümumən acınacaqlı bir fəryad qopdu: O kahinlərin ana-ataları daha dözə bilməyib, az qala ürəkləri parçalanmış halda qapıdan bayıra çıxdılar. Onlar elə bilirdilər ki, ölüblər və biz öz ölürlərimizi dəfn edirik, deyə düşünürdülər. Niyə mən söhbəti davam etdirməliyəm, o üç qadın sevincə bürünmüş halda kilsəyə girdi və şad ürəklərlə Allaha şükür edərək oradan çıxdılar.

İki il, bəli, o ilahi qadınlar böyük əmin-amanlıq içində yaşadılar. Onlar həmişə öz ölkələrinin xoşbəxtliyi üçün Allaha dua edirdilər və tez-tez səmavi tanrılara kilsə nəğmələrini oxuyurdular. Keşiş və arvadı həmin ibadət edənlərə qarşı sanki öz bacıları kimi davranırdılar. O qədər xoşbəxt idilər ki, harada olduqlarını belə bilmirdilər, beləcə, xoşbəxt olduqlarını düşünürdülər. Həmin kahinlər də onlara böyük hörmət bəsləyirdilər.

Dəfərlə gecəyarısı, ondan ön, yoxsa ondan geri həmin kahinlər kilsənin qarşısındakı dağa köçürdülər. Burada keşiş onların yanında oturardı, o tərəfdə isə arvadı oturardı ki, bunların da üzərində ən müqəddəs abu-hava sərgilənirdi və səmada ulduzlar parıldayırdı.

Bu zaman Gürcüstanın üzərinə göz gəzdirirdilər ki, oradan da Gürcüstanın böyük məkanı görünürdü. O vaxtlar Gürcüstanın əmin-amanlığı bərqərar olanda bu beş müqəddəs varlıq daha fərəhlə kilsə nəğməsini oxuyurdular və elə həmin an həmin kilsə nəğməsi onların ətrafını ən gözəl sədaları ilə əhatə edirdi.

Bu nəğməni eşidən, istər kişi və ya istər qadın, hamısı o şirin səsə qulaq asardı. Hamı o ecazkar melodiyadan çox təsirlənərdi. Onların kənddən uzaqlaşmış şirin həyatı hamının arzu etdiyi hesab olundu.

Bir müddət sonra Mtsmindada dağının ortasında davam edən nəğmə kəsildi, öz əks-sədası səsləndi və səsə qulaq asanlar xoşhal olurdular.

O müqəddəs beşlik səmavi həyatla iki ili belə keçirdilər. Gürcüstan millətindən nə aldılarsa, öz yeməklərindən əlavə, ehtiyacı olanlara, əlillərə, kasıblara paylayırdılar.

Aradan iki il keçən kimi İran hökmdarı qüdrətli qoşunlarla Gürcüstanın üzərinə yürüş etdi və qəzəblənmiş halda zülmkar Şah Abbas bura gəldi.

Dinc, rahat, şirin, gözəl həyat sürən həmin beş müqəddəs bir səhər Mtsmindadan (Müqəddəs

dağdan – Tərcüməçi) Şah Abbasın çoxlu şəxslərə ayrılmış qüdrətli ordusunu gördü. Onlar bayraqları yelləndərək müxtəlif yerlərə gəldilər və Gürcüstanın münbit çöllərini leysan seli kimi yuyub apardılar.

Bu beş müqəddəs Gürcüstanın əmin-amanlıq şəraitində yaşadığına, onun sakinlərinin Allah tərəfindən onlara bəxş etdiyi yaxşılıqların mükafatını almaq üçün öz münbit torpaqlarını səylə əkib-becərmələrinə sevinirdilər. Bunun əvəzində birdən İranın süvari qoşunlarının Gürcüstana yürüş etdiyini gördülər. Və aman Allah, onların ruhlarının necə dəhşətli əzaba düşərəcəyini hiss etdilər! İran süvariləri qürurla gəldilər və onlar da böyük qorxu içində Mtsmindadan baxdılar; Nə bilirdilər necə bir müharibə olacaq.

Qabaqcıl ordu Tiflis şəhərinə yaxınlaşarkən farslar bir neçə gənc oğlan tərəfindən otlaqda otarılan Tiflisin mal-qarasına rast gəldilər. Şah Abbasın “Heç kəsi sağ buraxmayın” əmrinə əməl edən farslar qılınclarını çəkib oradakı çobanları öldürdülər, mal-qaranı da qabaqlarına qatdılar. Onların yaxınlığında bir neçə qadın kəndə doğru gəlirdi, corab-əlcək toxuyub sevincək yola düşmüşdülər, lakin onları da farslar qılincından keçirdilər, o yerin yaşıl torpağı onların qanına boyanmışdı.

Bu zaman Tiflis şəhərində qəfildən hadisə baş verdi. Ah-vay səsi kişilər və qadınlar tərəfindən çoxalardı. Bilirdilər nə baş verir. Bu an farsların süvari ordusu Tiflis şəhərinə soxuldu və əhəlinin içinə qarışdılar, kişiləri və qadınları qırmağa başladılar: Vəhşilənmiş farslar meşəyə girən kişiləri qıran kimi, silahsız tiffisliləri də qırırdılar və tiffislilərin qanı nahaq yerə axıdılırdı.

Tiflis şəhərində kişi və qadınların ah-vayları, nida səsləri göyə yüksəlirdi ki, onların yazıq səsləri havaya yayılsın, lakin onlara kim qulaq asacaqdı? Bir neçə gözəl qadın cəsarətlə və qorxmadan farsların sıyrılmış qılıncları qarşısında dayanıb, əllərini açıb yalvarıb yaxarırdılar ki, onların günahsız qanlarını tökməsinlər. Necə əmrdir, nə gözəllikləri, nə də yalvarışları farsların qəlbini yumşalda bilmədi. Vəhşi də onların yalvarışlarından təsirlənərdi, amma farslar nə onların yalvarışlarından, nə də gözəl gözlərindən axan yaşlardan heç də təsirlənmədilər. Dərhal o gözəl qadınları öldürdülər və o zalımlar əllərini onların qanlarına boyadılar. Sonra içəridə Tiflis camaatının arasına girdilər: qadınların, kişilərin, zərif yeniyetmələrin qanını tökməyə başladılar. O yazıqların bədənlərindən nahaq qan müxtəlif yerlərə Ru dağ çayı kimi axırdı. Onların nahaq qanı başqa-başqa yerlərə axırdı, yalvarışlı ah-vaylarını, ürək parçalayan yalvarışlarını kim eşidə bilərdi?

Kim idi bu dəhşətlərin şahidi? Yoxsa sakitləşməsə də, onlara sakitcə baxan idi?

Bu ah-vay zamanı onlar Sioni Məryəm ana kilsəsinin qarşısında küçədə bir zərif, gözəl görünüşlü gəncin qaçaraq güclü yumruğu ilə farsları döydüyünü gördülər, lakin qılınclı qatillər dörd tərəfdən üstünə cumub onu tutdular. Gənc oğlanı yerə yıxmaq istəyirdilər ki, bir

qışqırıq eşidildi, sıyrılmış qılınclarını saxladılar. Baxdılar, gözəl bir gənc qadın özünü yetirdi, qollarını gəncin boynuna sarıdı və fərəhlə dedi:

– Başım sənə qurban, mən sənə ilə öləcəyəm, Giorgi.

Bu sözlərdən sonra gənc başını qaldırdı, onu dəli kimi qucaqlayanın arvadı olduğunu gördü və dərhal həvəslə dedi:

– Gəl mənə Ninuçim, ikimiz də zalimlərin əli ilə bir yerdə ölək.

Bir həftənin xaç suyuna çəkilənləri və bir-birini dəlicəsinə sevənləri amansızlar kilsənin üst yanında doqram-doqram etdilər, həmin yer onların müqəddəs qanları ilə sovruldu.

Əli qılınclı baş kəsənlər Sioni Məryəm ana kilsəsinə girmək istəyirdilər ki, bu zaman arxadan yüksək bir səs eşidildi: “Əllərinizi tutun, mənə heç kim kilsəyə girməsin”. Şah Abbasın hər bir farsın heyran qaldığı qızıl yallı ağ atla özünü yetirdiyini gördülər.

Şah Abbas atdan düşüb kilsəyə təşrif buyurdu. İçəri girən qadınların sifəti rəng verib rəng aldı, kişilər isə susmuşdular. Buradan hökmdar onlara sakit olmaları üçün işarə etdi. Onlar sussalar da, tələş içində gözləndilər: “Haradasa olsa, bizi məhv etmək əmrini verəcək”.

Şah Abbas gəlib kilsənin ortasında dayandı. O, bu möhtəşəm şəkildə bəzədilmiş kilsəyə baxarkən uca səslə dedi: “Əgər Allahın evi deyirlərsə, məhz, elə bu, həmin evdir”. Sonra ciddi əmr verdi ki, heç kim bu Allahın evinə zərər vurmasın. O, kilsəyə hörmət edərək içəri girən kişi və qadınların sözünü kəsmədi.

Bu yazıq tiffislilərin fəryadları o beş müqəddəsin Mtsmindasında eşidilirdi. Belə ki, onlar qaçıb dağları aşaraq sığınacaqlardan birinə yerləşə bilirdilər, lakin onlar dedilər: Tiffislilərin başına nə gəldisə, bizim də başımıza gəlsin, biz zalımların əli ilə ölək, bizim dədə-babalarımızın şərəfli ölümü ilə.

Bu sözlərdən sonra dörd qadın dayandı, yerə çöməlib tiffislilər üçün yazıqcasına inləyirdilər və hönkür-hönkür acı göz yaşları tökürdülər. Keşiş də papağını çıxarıb, əllərini göyə qaldıraraq Allaha ürək ağrısı ilə yalvarırdı. Belə ki, bunlar ah-vayda və qüssədə olduqlarında Tiflis şəhərinə elə bir dəhşətli alov düşdü ki, bütün şəhəri yanğına bürüdü, onun alovu səmaya yüksəlirdi. Bunu görənlər böyük kədər və ah-vayını artırdılar, kim bilir, o dəhşətli yanğında nə qədər körpə oğlan yandırdılar?

Nə qədər kişi və qadıdan ibarət dəstə-dəstə gətirirdilər və deyirdilər: “Tatarlaşın!” (Yəni müsəlman olun –Tərcüməçi) Cavab vermək əvəzinə, onlar başları ilə öz dinlərinə tərəf işarə edirdilər, farslar isə onları amansızcasına qılıncla qırırdılar. O qədər başlarını kəsirdilər ki, bezara gəldilər və Şah Abbas əmr etdi ki, qalanları əsir götürsünlər. Bu, təkcə Tiflisdə deyildi, farslar girdikləri yerlərdə bu dəhşətləri törədirdilər.

(davamı növbəti sayda)

Gürcü dilindən tərcümə edən:

Mirzə MƏMMƏDOĞLU

15 İYUL
2025-Cİ İL
№ 12 (229)

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

XARİCİ ÖLKƏ VƏTƏNDAŞLARININ GÜRCÜSTANDA QALMAQ QAYDALARI SƏRTLƏŞDİRİLİR

Əcnəbilərin Gürcüstana girişi, ölkədə qalması, yaşaması və işləməsi qaydaları dəyişdirilir, bir sıra qaydalar isə sərtləşdirilir. Bununla əlaqədar Gürcüstanın “İnzibati Xətlər Məcəlləsi”nə dəyişikliklər olunub. Ölkədə qalma müddətini ötmüş əcnəbilərin Gürcüstana girişinə qadağa qoyan dəyişikliklər oktyabrın 1-dən qüvvəyə minəcək.

Məlumatla görə, 95 ölkənin vətəndaşlarına Gürcüstana vizasız səfər etmək və bir il ərzində

ölkədə qalmaq imkanı verilir. Siyahıya Aİ ölkələri, Azərbaycan, Ermənistan, Rusiya, Türkiyə, Belarus və Ukrayna daxildir.

Əvvəlki qanunvericiliyə əsasən, viza rejimini pozan əcnəbilər ölkəni tərk edərkən cərimə ödəyirdilər və sonra yenidən Gürcüstana qayıda bilirdilər. 2025-ci il oktyabrın 1-dən etibarən isə xarici ölkə vətəndaşları Gürcüstanda 3 aya qədər qaldıqda 180 deyil, 1000 lari məbləğində cərimə ödəməli olacaq və 6 ay müddətinə Gürcüstana səfərinə qadağa qoyulacaq.

Əgər xarici ölkə vətəndaşı ölkədə bir ildən az qalarsa, ölkədə qanuni qalma müddəti bitdikdən sonra o, 360 lari əvəzinə 2 min lari cərimə ödəməli olacaq və iki il Gürcüstana girə bilməyəcək. Amma ölkədə bir ildən artıq qeyri-qanuni qalmaq üçün cərimə 360 lari deyil, üç il müddətinə ölkəyə giriş qadağası ilə yanaşı 3 min lari olacaq.

Əcnəbilərin Gürcüstanda qeyri-qanuni qalmasına şərait yaradan şəxslər və şirkətlər 2 min lari cərimə ilə cəzalandırılacaqlar.

GÜRCÜSTANIN ÜMUMİ XARİCİ BORCU 25,5 MİLYARD DOLLARA ÇATIB

2025-ci il martın 31-nə olan məlumata görə, Gürcüstanın ümumi xarici borcu 25,5 milyard dollar təşkil edib ki, bu da son dörd rübdə ÜDM-in 74,2 faizini təşkil edir. Bu haqda Gürcüstan Milli Bankı məlumat yayıb.

Məlumatda bildirilir ki, bu ilin birinci rübündə ümumi xarici borc 300,4 milyon dollar artıb, o cüm-

lədən əməliyyat dəyişiklikləri ilə əlaqədar 19,1 milyon dollar, digər dəyişikliklərlə əlaqədar 91,5 milyon dollar azalıb. Məzənnə dəyişikliyi səbəbindən borcun miqdarı 381,8 milyon dollar, qiymət dəyişikliyi ilə bağlı isə 292 milyon dollar artıb.

Ümumi məbləğin 11 milyard dolları dövlət borcudur və bu da ÜDM-in 32 faizini təşkil edir. Məbləğin 8,5 milyard dolları dövlət borcu, 822,8 milyon dolları Milli Bankın öhdəlikləri, 449 milyon dolları və 1,2 milyard dolları müvafiq olaraq dövlət müəssisələrinin istiqraz və kreditlər üzrə borcudur.

Xarici valyutada olan borcun ümumi borcda xüsusi çəkisi 88,6 faiz təşkil edir.

2025-ci il martın 31-nə Gürcüstanın xalis borcu 13,3 milyard dollar (ÜDM-in 38,7 faizi), o cümlədən xalis dövlət borcu 6,7 milyard dollar (ÜDM-in 18,4 faizi) təşkil edib.

FƏXRİ VALEHOĞLUNUN “AZƏRBAYCAN – GÜRCÜSTAN MÜNASİBƏTLƏRİ (1918–1922-Cİ İLLƏR)” KİTABININ TƏQDİMƏTİ OLUB

Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun mərkəzində Fondun aparat rəhbəri Fəxri Valehoğlunun müəllifi olduğu “Azərbaycan – Gürcüstan münasibətləri (1918–1922-ci illər)” adlı kitabın təqdimat mərasimi keçirilib.

Kitabda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və Gürcüstan Demokratik Respublikasının mövcud olduqları dövrdə iki qonşu dövlət arasında diplomatik və siyasi münasibətlərin tarixi araşdırılır, arxiv sənədlərinə və dövrün mətbuat materiallarına əsaslanan yeni yanaşmalar təqdim olunur.

Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun prezidenti Aktotı Raimkulova açılış nitqində kitabın xalqlar arasında mədəni əlaqələrin gücləndirilməsinə, dostluq münasibətlərin dərinləşməsinə töhfə verdiyini qeyd edib:

“Azərbaycan və Gürcüstan əsrlər boyu qarşılıqlı hörmətə və strateji tərəfdaşlığa əsaslanan möhkəm qonşuluq münasibətləri nümayiş etdirir. Onların diplomatik əlaqələrinin tarixi tədqiqi regionun ümumi tarixi və mədəni ənənələrini daha dərinləndirən anlamağa imkan yaradır.

2012-ci ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü və Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkiyə Dövlət Başçılarıının dəstəyi ilə yaradılan Fondumuz Türk dünyasının zəngin mədəniyyəti və irsinin öyrənilməsi və beynəlxalq arenada təbliği istiqamətində fəaliyyət göstərir”, – deyərək qeyd edib.

Fondun aparat rəhbəri Fəxri Valehoğlu isə vurğulayıb ki, Gürcüstan ilə Türk Dövlətləri arasında hər zaman yüksək siyasi və mədəni əlaqələr mövcud olub.

Tədbirdə Azərbaycanda akkreditə olunmuş diplomatik korpusun nümayəndələri, dövlət rəsmiləri, elm, mədəniyyət və ictimai-siyasi xadimlər, beynəlxalq təşkilat rəhbərləri iştirak ediblər.

GÜRCÜSTANDAKI TƏHSİL MƏRKƏZLƏRİNƏ 600-Ə YAXIN KİTAB HƏDİYYƏ EDİLİB

Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlı icmaların təhsil və mədəni inkişafına dəstək məqsədilə 600-ə yaxın Azərbaycan dilində bədii kitab Gürcüstanın bölgələrində fəaliyyət göstərən təhsil, mədəniyyət və icma mərkəzlərinə hədiyyə olunub.

Kitabların paylanması “Şimali Kaliforniya Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyəti”nin maliyyə və “Maarif” təşkilatının təşkilatı dəstəyi ilə həyata keçirilib.

Kitab kampaniyasının əsas məqsədi Gürcüstanda azərbaycanlıların kompakt yaşadığı bölgələrdə gənclərin Azərbaycan dilində bədii ədəbiyyata çıxış imkanlarını artırmaq, dil və mədəniyyətin qorunmasına töhfə verməkdir.

Kitab təqdimatı və paylanma mərasimində Azərbaycanın Gürcüstandakı səfirliyinin əməkdaşları, Tbilisi, Marneuli, Bolnisi, Dmanisi, Qardabani, Saqareco və Laqodexidə yerləşən təhsil, tədris və icma mərkəzlərinin rəhbərləri, müəllimlər və gənclər iştirak ediblər.

Layihə çərçivəsində paylanan kitabların gənclərin dünyagörüşünün inkişafına, ana dilində oxu vərdişlərinin formalaşmasına və Azərbaycan mədəniyyətinə marağın artırılmasına xidmət edəcəyi bildirilib.

Təsisçi:
“Gürcüstan Gənclərinə Yardım
və Maarifləndirmə Təşkilatı”

Redaktor:
Azər MUSAOĞLU
Yayım direktoru:
Hacı BƏKİROĞLU
Qrafik dizayn:
Elsevər ƏHMƏDOV

ÜNVAN: Rustavi şəh., Şartava küç. 12 b.
TEL: (+995) 555 96 18 68
599 54 12 92
İMEYL: yeniyoqazeti@gmail.com

Yazılar yalnız elektron variantda qəbul edilir və onlara rəy verilmir. Müəlliflə redaksiyanın mövqeyi müxtəlif ola bilər. Qəzet hələlik ictimai əsaslarla yayımlanır və pulsuz paylanır. Qəzetdə müxtəlif informasiya agentliklərinin xəbərlərindən də istifadə olunur.